

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT**

Prishtinë, më 30 mars 2011
Nr. ref.: OM 108/11

Rasti Nr. KO 29/11

**Parashtrues
Sabri Hamiti dhe deputetë të tjerë të Kuvendit të Kosovës**

**Vlerësim i kushtetutshmërisë të Vendimit të Kuvendit të Republikës së Kosovës
Nr. 04-V-04
Lidhur me zgjedhjen e Presidentit të Republikës së Kosovës
të 22 shkurtit 2011**

30 mars 2011

**Mendim mospajtues i gjyqtarëve
Robert Carolan dhe Almiro Rodrigues**

Me respekt nuk pajtohemi me dy vendimet dhe konkluzionet e shumicës së Gjykatës në këtë kërkesë.

FAKTET

Parashtruesit dhe pala kundërshtare pajtohen lidhur me faktet në vijim:

1. Më 22 shkurt 2011, Kuvendi i Kosovës filloi votimin për zgjedhjen e Presidentit të Republikës së Kosovës.
2. Kandidati i vetëm i nominuar ishte z. Behgjet Pacolli.
3. Kur u mbajt votimi i parë, 67 deputetë ishin të pranishëm në Kuvend. Z. Pacolli mori 54 vota.
4. Kur u mbajt votimi i dytë, 67 deputetë ishin të pranishëm. Z. Pacolli mori 58 vota.
5. Para se të mbahej votimi i tretë, pati një pauzë prej më pak se një orë.
6. Kur u mbajt votimi i tretë, së paku 65 deputetë ishin të pranishëm. Z. Pacolli mori 62 vota.

Do t'i shqyrtojmë tri çështjet kryesore: (1) kuorumi, (2) numri i kandidatëve, dhe (3) pasojat e Aktgjykimit të Gjykatës.

(1) KUORUMI

Shumica, së paku në mënyrë implicite, gabimisht konkludon që përkufizimi i “kuoromit” për qëllime të zgjedhjes së një Presidenti është njësoj si numri minimal i votave që një kandidat i suksesshëm për President duhet t'i marrë për t'u zgjedhur dhe që ai numër minimal i votuesve duhet të jetë i pranishëm me rastin e hapjes së seancës.

Kuorumi dallon nga votimi. Kuorumi është “numri minimal i anëtarëve të një kuvendi votues të nevojshëm për ta zhvilluar punën”.¹ Votimi² nga anëtarët e organit legjislativ është pjesë e punës së atij organi legjislativ. Rregullat që zbatohen për cilindo prej tyre mund të jenë, dhe shpesh janë, të ndryshme.

Në përputhje me **paragrafin 3 të nenit 69 të Kushtetutës**, “Kuvendi i Kosovës ka kuorum kur janë të pranishëm më shumë se gjysma (1/2) e të gjithë deputetëve të Kuvendit”. Ajo dispozitë është e vetmja që e përmend kuorumin. Rregullorja e punës së Kuvendit gjithashtu përcakton të njëjtin kuorum për Kuvend, që është më shumë se gjysma e të gjithë deputetëve (61 deputetë). Ai kuorum mbetet i pandryshuar gjatë seancës³, pavarësisht punës së Kuvendit, edhe pse numri minimal i votave për ta marrë një vendim mund të ndryshojë⁴.

Prandaj, në përputhje me Kushtetutën dhe Rregulloren e punës së Kuvendit, kandidati i suksesshëm për President, qoftë në votimin e parë apo të dytë të anëtarëve të Kuvendit, duhet t'i marrë votat e dy të tretës (80 deputetë) së votave të të gjithë deputetëve.

Në votimin e tretë, për t'u zgjedhur si President, kandidati i suksesshëm duhet t'i marrë votat e më shumë se gjysmës së të gjithë deputetëve (61 deputetë).

Në këtë rast, më 22 shkurt 2011, pati kuorum të Kuvendit pasi të pranishëm ishin ndërmjet 67 dhe 65 deputetë.

Kandidati i vetëm i propozuar nuk mori dy të tretat e votave të nevojshme (votën e 80 deputetëve) që i nevojiteshin për t'u zgjedhur President qoftë në votimin e parë apo të dytë. Megjithatë, në votimin e tretë, kandidati i vetëm i nominuar mori 62 vota, më shumë se numri minimal i votave (61) që kërkohet me Kushtetutë dhe Rregullore të punës.

1 Rregullorja e Rendit e sapo rishikuar e Robert-it, botimi i dhjetë (2000), f. 20.

2 Sistemi i votimit përmban rregulla për votim të vlefshëm, dhe si numërohen dhe grumbullohen votat për ta dhënë rezultatin përfundimtar (“Sistemi i votimit” nga Wikipedia).

3. “Seancë e kuvendit është takimi i cili, edhe pse mund të zgjasë me ditë të tëra, është në të vërtetë një takim (...) Shtyrjet e ndërmjetme prej ditës në ditë, ose pushimet që merren gjatë ditës, nuk e prishin vazhdimësinë e mbledhjeve, që në të vërtetë përbëjnë një seancë”. (Rregullorja e Rendit e Robert-it, Nen. XI. Të ndryshme, 63. Seancë).

4 Shih nenin 20, 68, 69, 76, 90, 91 dhe 131 të Kushtetutës.

Hartuesit e Kushtetutës e kuptuan qartë dallimin ndërmjet kuorumit dhe votimit duke i lejuar Kuvendit që në votimin e tretë ta zgjidhte Presidentin me një numër tjetër të votave minimale por kurrë duke mos e ndryshuar numrin e anëtarëve që duhej të ishin të pranishëm për të pasur kuorum.

Rregulli që do të kërkonte kuorumin e 2/3 do t'i lejonte një pakicë të vogël të anëtarëve (41 deputetë) ta pengonte shumicën e parlamentarëve për të kryer punë dhe vullnetin e shumicës thjesht duke refuzuar të takohej dhe ta bënte punën për të cilën e kishin dhënë betimin. Kjo do ta pengonte shumicën për t'i kryer detyrat për të cilat ishin zgjedhur. Në të vërtetë, kjo do t'i lejonte pakicës ta bllokonte vullnetin demokratik të shumicës. Kjo gjithashtu do ta pengonte Kuvendin që të vepronte në përputhje me **paragrafin 4 të nenit 86 të Kushtetutës** dhe ta zgjidhte Presidentin me shumicën e thjeshtë të votave të deputetëve të Kuvendit. Një interpretim i tillë do ta bënte **paragrafin 4 të nenit 86** të pakuptimtë. Hartuesit e Kushtetutës, posaçërisht, e kanë hartuar Kushtetutën në atë mënyrë për ta penguar pakicën që ta bllokonte vullnetin e shumicës.

(2) NUMRI I KANDIDATËVE

Shumica gabimisht konkludon që Kuvendi nuk mund ta zgjedhë Presidentin e Republikës nëse nuk ka më tepër se një kandidat.

Kandidati i suksesshëm duhet të nominohet nga së paku 30 deputetë të Kuvendit. Prandaj, maksimumi prej katër dhe minimumi prej një kandidati mund të ekzistojë. Megjithatë, shumica gabimisht konkludon që Kuvendi i Kosovës nuk mund ta zgjedhë Presidentin e Kosovës nëse së paku 60 deputetë nuk i nominojnë dy kandidatë të ndryshëm për President, madje edhe në një situatë në të cilën ata të gjithë mund ta mbështesin vetëm njërin kandidat. Siç pranon shumica në mënyrë implicite, sipas interpretimit të vet të Kushtetutës, Presidenti i parë i Kosovës, Shkëlqesia e tij, i ndjeri Ibrahim Rugova, nuk do të mund të zgjidhej President i Republikës me aklamacion në vitin 2002 edhe po të ishte ai vullneti i tërë Kuvendit. Natyrisht, hartuesit e Kushtetutës kurrë nuk synuan një përfundim të tillë.

Në të vërtetë, shumica qartë e keqkupton **paragrafin 5 të nenit 86 të Kushtetutës** duke thënë që duhet të jenë së paku dy kandidatë. Po të kërkohehin dy kandidatë, hartuesit e **paragrafit 5 të nenit 86** do të mund të kishin thënë dhe do të thoshin se do të ketë më tepër se një kandidat. Në të vërtetë, në paragrafin tjetër të **Kushtetutës**, **paragrafi 6**, të njëjtit hartues të Kushtetutës posaçërisht përdorën fjalën "duhet" kur thanë çka do të ndodhte nëse asnjëri kandidat nuk zgjidhej në raundin e tretë. Për më tepër, shprehja "asnjëri" në paragrafin 5 të nenit 86 të Kushtetutës, sipas të gjithë fjalorëve do të thotë "një apo më shumë".

Pra, “asnjëri kandidat” do të thotë “një apo më shumë kandidatë”. Përveç kësaj, kombinimi i dy të tretat (2/3) për dy votimet e para dhe shumica për votimin e tretë gjithashtu do të thotë që mund të ketë një apo më shumë kandidatë, pasi dy të tretat (2/3) është më përkatëse për balotazh kur ka më tepër se një kandidat dhe shumica për vetëm një kandidat.

Fakti që hartuesit e Kushtetutës zgjodhën të mos e përdornin të njëjtën gjuhë askund në Kushtetutë lidhur me atë se sa kandidatë duhet të nominohen në mënyrë që Kuvendi ta zgjedhë Presidentin, por posaçërisht përdori fjalën “duhet” sa u përket pasojave të Kuvendit për moszgjidhjen e Presidentit në votimin e tretë, qartazi do të thotë që hartuesit kurrë nuk menduan se duhej të kishte më tepër se një kandidat për President para se Kuvendi të mund ta zgjedhë Presidentin.

Nuk ka kriter se duhet të ketë më tepër se një kandidat për President para se Kuvendi të mund ta zgjedhë Presidentin. Kriteri i vetëm në Kushtetutë në këtë drejtim është se nëse dy kandidatë janë në votimin e tretë, kandidati fitues duhet ta marrë shumicën e votave të deputetëve (61).

Po të interpretohej Kushtetuta se kërkohen së paku dy apo më shumë kandidatë, kjo do të mund ta pengonte zgjedhjen e një kandidati që shumica e deputetëve të zgjedhur të Kuvendit e mbështetën. Po të ekzistonte një kriter i tillë, ai do të mund të përmbushej lehtë me 30 deputetë të tjerë të cilët e nënshkruajnë një dokument me të cilin e mbështesin kandidatin tjetër, por që më pas votojnë për kandidatin e pëlqyer.

Ky interpretim do të krijonte mashtrim dhe përqeshje të sistemit zgjedhor për zyrën më të lartë të zgjedhur në Kosovë. Hartuesit e Kushtetutës nuk mund të kenë menduar një përfundim të tillë jologjik. Gjykata Kushtetuese nuk ka kompetencë për t’i urdhëruar Kuvendit që të nominojë më tepër se një kandidat.

Me pak fjalë, ajo që u tha më lart është në përputhje me interpretimin sistematik dhe teleologjik që lejon konkludimin se qëllimi kryesor i Kushtetutës është garantimi i funksionimit të rregullt të institucioneve politike dhe sigurimi i stabilitetit politik.

Për më tepër, nuk mund të themi që, të qenët President, kreu i shtetit dhe garantues i unitetit të popullit people⁵, Presidenti duhet patjetër të zgjidhet me dy të tretat e votave të të gjithë deputetëve, pasi, madje edhe kur ka më shumë se një kandidat, Presidenti mund të zgjidhet vetëm me shumicë të votave.

(3) PASOJAT E AKTGJYKIMIT TË GJYKATËS

Shumica konkludon, dhe kjo është e padiskutueshme, që më 22 shkurt 2011, Kuvendi mbajti tri raunde të votimit për Zyrën e Presidentit të Republikës. Në fund të votimit të tretë,

⁵ Neni 83 [Statusi i Presidentit] i Kushtetutës thotë që “Presidenti është kreu i shtetit dhe përfaqëson unitetin e popullit të Republikë së Kosovës”.

Kryetari i Kuvendit deklaroi që z. Behgjet Pacolli ishte zgjedhur President. Kjo Gjykatë nuk mund t'i ndryshojë faktet apo të rishkruajë çfarë ka ndodhur më 22 shkurt. Tri herë u votua për Zyrën e Presidentit të Republikës. Kryetari i Kuvendit më pas e shpalli z. Behgjet Pacolli President të zgjedhur të Republikës së Kosovës

Nëse ai proces zgjedhor e shkeli Kushtetutën, paragrafi 6 i Kushtetutës është shumë i qartë sa i përket mjetit kushtetues:

Nëse në votimin e tretë, asnjëri kandidat nuk zgjidhet President i Republikës së Kosovës, shpërndahet Kuvendi dhe shpallen zgjedhjet e reja, të cilat duhet të mbahen brenda dyzet e pesë (45) ditësh (theks i shtuar).

Gjykata Kushtetuese nuk ka kompetencë për t'i urdhëruar Kuvendit që t'i nominojë së paku dy kandidatë për Zyrën e Presidentit ose për t'i urdhëruar Kuvendit të rivotojë për të katërtën herë.

Megjithatë, që në fillim, kur Gjykata përcakton që ka pasur shkelje të Kushtetutës në procedurën zgjedhore të Kuvendit, Kushtetuta më pas urdhëron që Kuvendi të shpërndahet dhe zgjedhjet e reja të përgjithshme të mbahen brenda dyzet e pesë ditësh.

Duke deklaruar që procesi zgjedhor i 22 shkurtit 2011 e shkeli Kushtetutën, kjo Gjykatë deklaroi që Kuvendi nuk e kishte zgjedhur Presidentin pas raundit të tretë të votimit. Kushtetuta më pas urdhëron shpërndarjen e Kuvendit dhe zgjedhjet e reja të përgjithshme brenda 45 ditësh.

Vendimi i sotëm i gabuar i Gjykatës, që nuk mund të jetë pa pasoja, e imponon atë përfundim. Gjykata, duke deklaruar thjesht që procesi zgjedhor i 22 shkurtit 2011 e shkeli Kushtetutën, në mënyrë implicite pranon që nuk ka kompetencë për t'i urdhëruar Kuvendit që të rivotojë. Pasi Gjykata nuk ka kompetencë për ta shpallur zgjedhjen jokushtetuese pa asnjë mjet, vendimi i shumicës imponon shpërndarjen e Kuvendit dhe zgjedhjet e reja të përgjithshme.

Robert Carolan

Dorëzuar me respekt,

Almiro Rodrigues

Gjyqtarë të Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Kosovës

